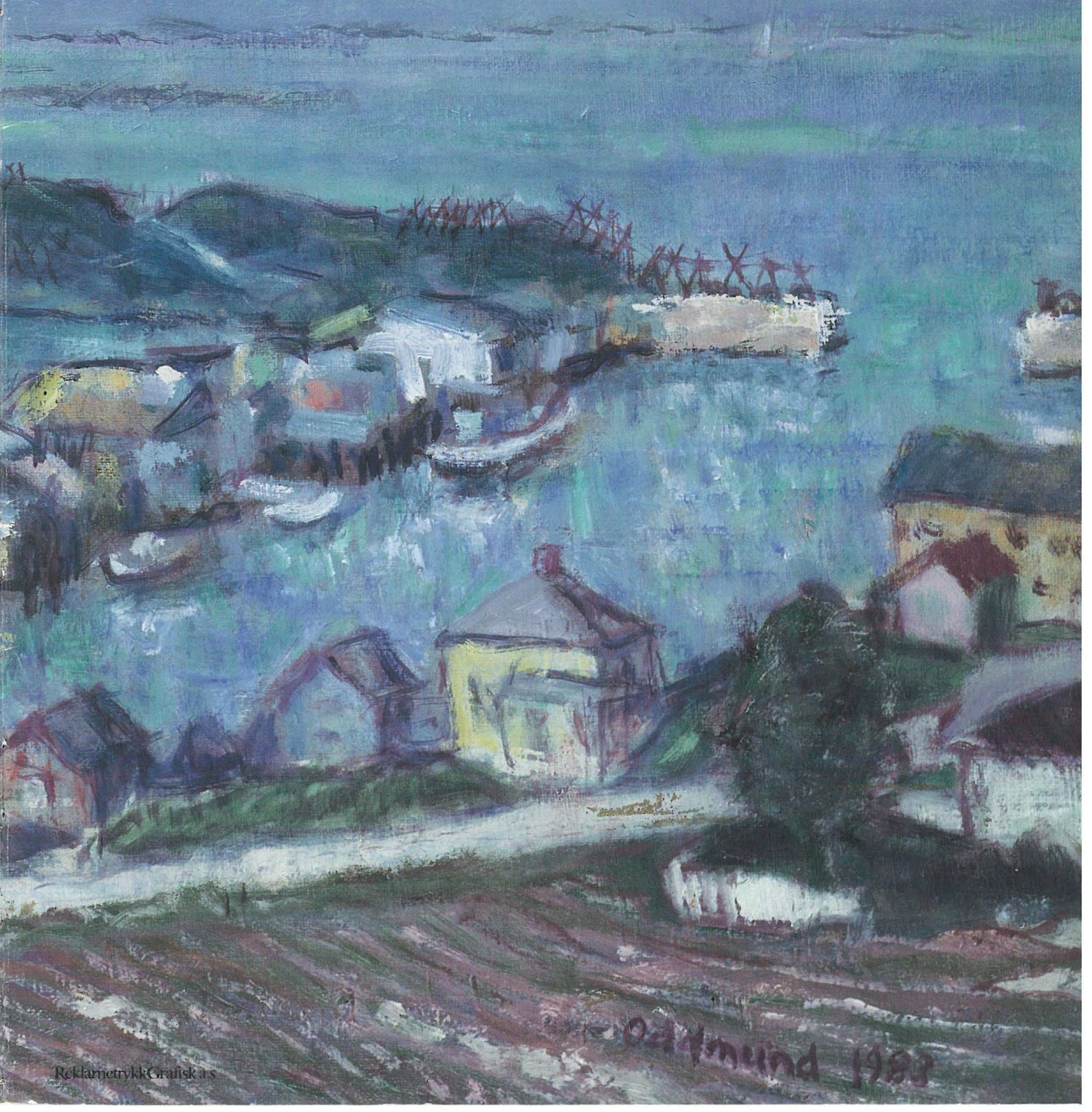

*Drivgarnfisket –
også ei
framtidsnæring*

Oddmund Otterstad har utarbeidet en rapport om drivgarnfiskets betydning for Fiskerisjefen i Trøndelag. Rapporten ble lagt fram i august 1985.

Hovedinnholdet i rapporten blir presentert i denne brosjyren. Otterstad har også hatt hovedansvaret for redigeringen av denne. Produksjonen har foregått i samarbeid med Kontoret for Rettledning og Informasjon i Fiskeridirektoratet.

Maleriet på omslaget er også signert Oddmund Otterstad.

Innhold:

Side

Totalforbud?	5
Fordeling av goder og byrder.....	6
Totalforbud unødvendig	7
– Skal alle havfiskere bort	10
Ny forvaltningsfilosofi	11
Kulturbetinget fiske	11
Internasjonale forpliktelser	11
Monofilament	12
Sårbare lokalsamfunn	13
Frøya og Vikna	15
– Må opp i Stortinget	18
– Vis vilje til samarbeid	19
Fiskeridirektøren kritisk til analysen	21

Drivgarnfisker fra Vikna. Foto: Adresseavisen.

Totalforbud?

Høsten 1984 fremmet Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfiske (DVF) et forslag til reguleringer av fisket etter laks som bl.a. vil innebære et totalforbud mot drivgarnfiske fra og med sesongen 1988.

En samlet fiskerinæring protesterte meget kraftig på dette forslaget fra DVF.

På bakgrunn av dette tok fiskeristyrene for Trøndelags-fylkene initiativ til innsamling av informasjon om drivgarnfiskets betydning for de fiskere og distrikter som er sterkest engasjert i dette fisket. Cand.polit. Oddmund Otterstad, som er tilknyttet Institutt for Sosiologi ved Universitetet i Trondheim, ble engasjert til å utføre dette arbeidet.

Otterstad ble stilt fritt i arbeidet med utredningen og i behandlingen av de data som ville bli samlet inn.

I august 1985 kunne så Otterstad legge fram rapport om sitt arbeid.

Fordeling av goder og byrder

Fiskeristyrene ønsket en upartisk undersøkelse. Således sier Oddmund Otterstad i sin rapport at hans målsetting har vært å presentere flere alternative tiltak som innebærer en fordeling av goder og byrder som de ulike interessegrupperingene kan bli rimelig enige om; altså en målsetting som ikke skulle favorisere drivgarnfiskerne, sjøl om dette er en utredning utarbeidet på initiativ fra fiskerinæringa.

Udokumenterte påstander fra DVF

I tillegg til innsamling av materiale om drivgarnfiskets betydning, ønsket fiskeristyrene også en vurdering av det materialet som DVF har lagt til grunn for sin innstilling om forbud. I Otterstads rapport vil en således finne en kritisk gjennomgang av DVF's bruk av kildematerialet.

Etter å ha gått DVF's arbeid etter i sømmene, finner Otterstad grunnlag for å hevde at DVF's argumentasjon er sviktende på flere punkter. Det som blir stående igjen som begrunnelse for forslaget om totalforbud mot drivgarnfisket, er etter Otterstads mening stort sett udokumenterte påstander og klare verdivalg. DVF bruker vitenskapelig og statistisk materiale på en tendensiøs måte til å foreslå reguleringer som ensidig vil ramme drivgarnfiskerne.

Tre nye forslag

Som følge av sitt utredningsarbeid finner Otterstad grunnlag for å komme med tre nye forslag som etter hans mening er mer nærliggende enn det forslaget om totalforbud som DVF har kommet med:

1. Fangstrestriksjonene skal fordeles likt på beskatningsgruppene slik fisket nå foregår, dersom pålitelige undersøkelser viser at det er fare for laksebestanden. (Dette er for øvrig i samsvar med svensk modell.)
2. Beskatningsmønsteret omlegges ved at fisket forskyves innover mot elvemunningene, men siktemålet er at også drivgarn- og kilnotfiskerne tilbys fangstområder lenger inne, slik at de kan opprettholde sin tradisjonelle andel av laksebeskatningen.
3. Dagens regelverk for drivgarnfisket beholdes uendret, men i tillegg gjennomføres de samme restriksjonene (streng konsesjonsordning med tilhørende tvungen fangstrapportering) også for de andre gruppene. Etter en periode på fem år kan reguleringene som helhet vurderes nærmere. Da vil grunnlaget for en slik vurdering være bedre.

Rudolf Børø

Fordeling av goder og byrder?

Mens DVF's forslag ensidig vil ramme drivgarnfiskerne, har en i Sverige lagt seg på en modell der reguleringene utformes slik at hver gruppe skal beholde sin tradisjonelle andel av beskatningen, dvs. reguleringene skal «ramme» alle gruppene likt.

Kan ikke reguleringene av laksefisket også i Norge utformes etter en lignende modell, slik at goder og byrder blir likt fordelt på de ulike beskatningsgruppene?

Rudolf Børø

Totalforbud unødvendig

Fangstene på laks har stabilisert seg på et nivå som ligger over gjennomsnittet i etterkrigstida, og tendensen er slett ikke faretruende, slik som DVF påstår. Hvis nødvendig er det likevel andre veier å gå enn å totalforby drivgarnfisket. Otterstad har flere forslag:

- Drivgarnfisket kan forskyves innover i fjordene der det er påvist sterke bestander.
- Drivgarnfiskerne kan sammen med de andre beskatningsgruppene øke innsatsen med hensyn til kultivering. Dette vil sikre økte fangster for alle gruppene.
- Drivgarnfiskets beskatning av smålaks kan begrenses ved å regulere tillatt maskestørrelse.
- Monofilamentgarnets påståtte skadelige virkning kan eventuelt avhjelpes ved utvikling og utprøving av nye redskapstyper.

DVF benytter seg av fem argumenter for å begrunne forslaget sitt om totalforbud mot drivgarnfisket. Rapporten drøfter hvert enkelt argument inngående.

DVF's argument nr. 1.

Fangstene etter laks har gått sterkt ned de siste 16 åra, og dette må for en stor del ha sammenheng med en nedgang i laksestammene.

Kildematerialet som DVF bruker, er offentlig norsk laksestatistikk (Lakse- og Sjøaurefisket, 1983) utarbeidet av Statistisk Sentralbyrå.

Nedenfor gjengis en tabell som nettopp viser de totalt registrerte fangstene av laks og sjøaure i Norge for åra 1888 til og med 1983, inndelt i 16-årsintervaller.

16-årsintervaller, totalfangst av laks.

1888–1903	14 957 tonn
1904–1919	14 001 tonn
1920–1935	17 388 tonn
1936–1951	17 406 tonn
1952–1967	26 367 tonn
1968–1983	25 185 tonn

Kilde: Lakse- og sjøaurefisket 1983 s. 16.

Ingen prekær situasjon

Som vi ser, viser tabellen at det bare er en bagatellmessig nedgang i den siste 16-årsperioden, og slett ikke slik som DVF påstår, at «fangstene har gått sterkt tilbake de siste 16 årene».

Biolog Johan W. Jensen ved Universitetet i Trondheim har også observert at det statistiske grunnlaget for denne påstanden er sviktende. I utredningen sin viser Otterstad til en uttalelse av Jensen, der han sier: «Statistikken uttrykker imidlertid ingen prekær situasjon, langtifra et forestående sammenbrudd av det norske laksefisket.»

Første halvdel av 60-tallet var svært gode år for laksefisket. Fra 1967 blir det nedgang i fangstene igjen. Dette kommenterer DVF i sitt notat på denne måten: «Deretter fulgte en rask nedgang i fangstene som med små avbrudd har vart helt fram til i dag.»

Etter Otterstads mening er dette en svært tendensiøs måte å bruke statistikk på. Man tar utgangspunkt i de desiderte toppårene og sammenligner fangstene i åra etterpå med disse rekordfangstene for å vise at fisket har gått tilbake.

Det en må merke seg er at fangstene etter 1967 jevnt over har ligget litt over gjennomsnittet i etterkrigstida.

Riktig å nedskrive fangstene fra 1979?

Statistikken viser en økning i innrapportert fangst fra 1979. (Lakse- og sjøaurefiske, Statistisk Sentralbyrå, 1983.) 1980 og 81 var også gode år i følge de innrapporterte fangstene.

Imidlertid bortforklarer DVF økningen fra 78 til 79 med at innskjerping av rapporteringsplikten for drivgarnfiskerne førte til økning i innrapportert fangst uten at det egentlig hadde vært en virkelig økning i fisket.

Otterstad ønsker i rapporten sin å kontrollere denne påstanden fra DVF. Han har derfor laget en oversikt som viser fangstutviklingen i Frøya og Vikna når man tar utgangspunkt i drivgarnfiskernes skatteregnskaper. Otterstad vurderer dette som mer pålitelige data som skulle gi et riktigere bilde av utviklingen fra år til år.

Resultatet av denne undersøkelsen er gjengitt i figurene nedenfor. (Delingsfangst = det som står igjen av fangstinntektene til deling på båt/bruk/mannskap når driftsutgiftene er trukket fra.)

Fangstmengden stabilisert

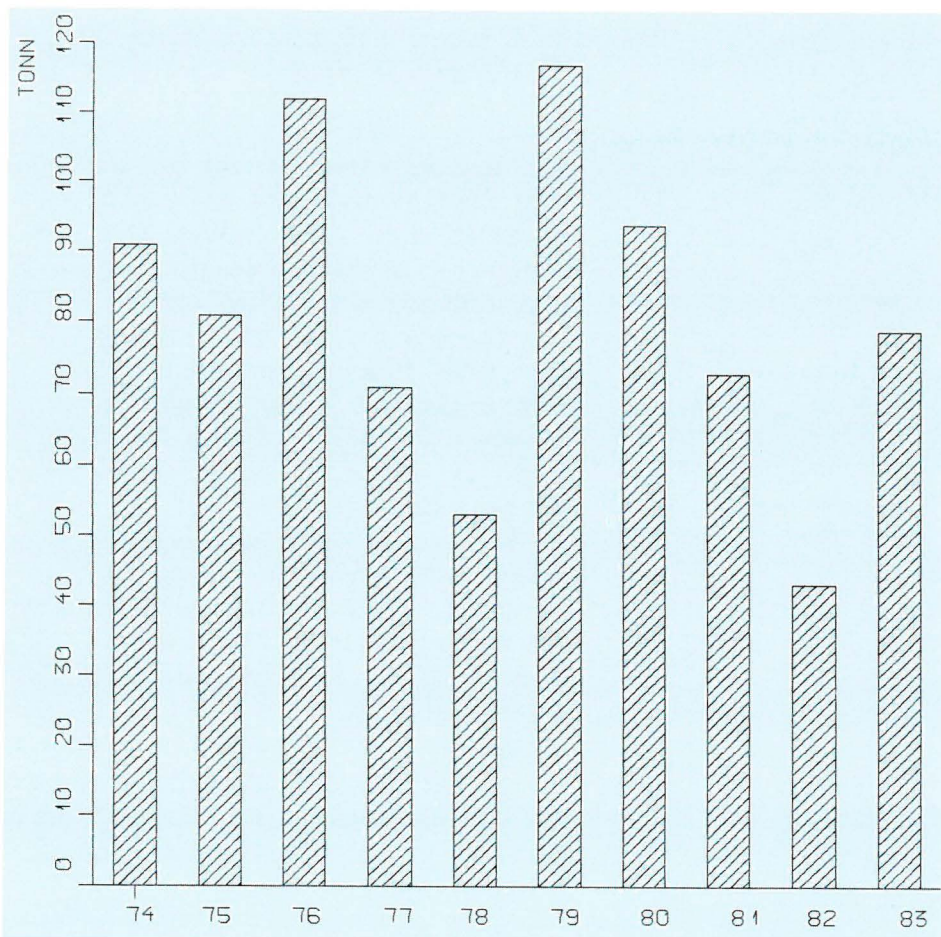
Som vi ser av figurene, er det en økning i fangstene fra 78 til 79 både i Vikna og på Frøya.

Otterstad mener med dette å ha tilbakevist DVF's påstand om en sterk tilbakegang for disse to viktige fiskerikommunenes vedkommende, og han konkluderer i rapporten sin med at «det synes som om fangstene har stabilisert seg på et nivå som ligger over gjennomsnittet i etterkrigstida, og tendensen er slett ikke faretruende».

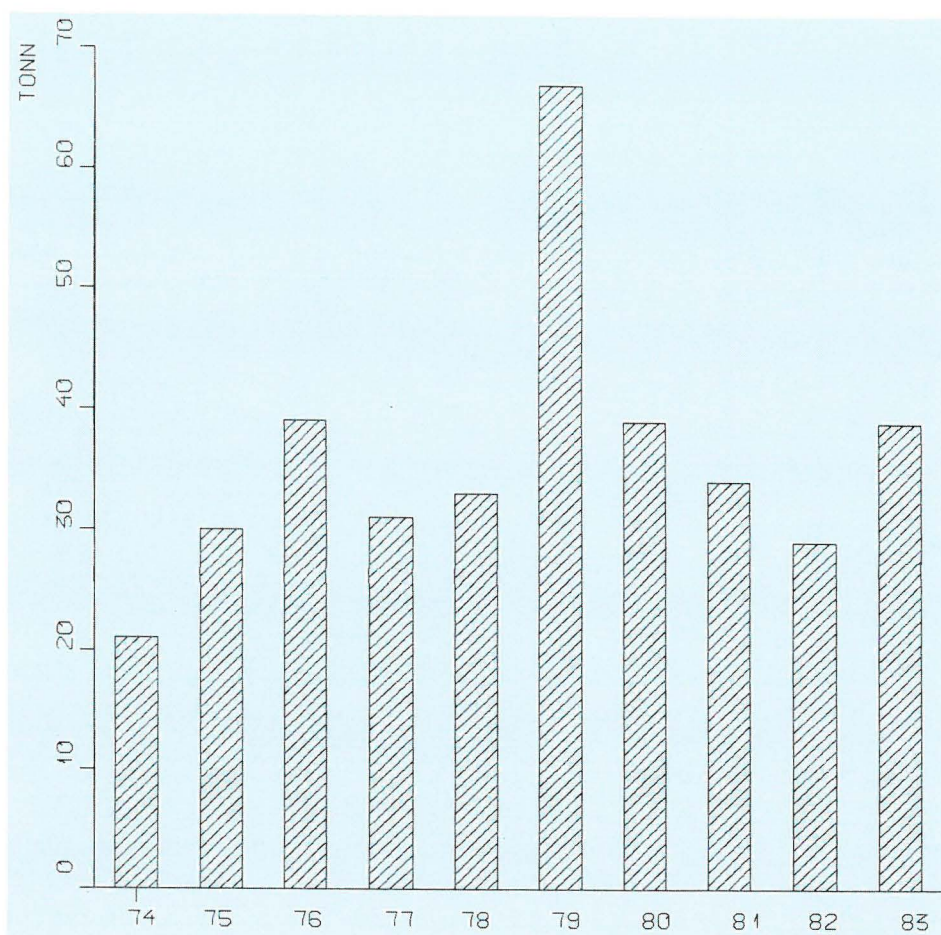
Videre kan en merke seg at verken de andre nordiske lands laksefiske eller det norske elvefisket, bortsett fra «gyrodactylus-elver» og til dels smålakselver, viser noen foruroligende nedadgående tendens de siste åra.

Rudolf Børø

*Fangstutvikl. for Frøya-
fiskerne 1974–83. (Etter
skatteregnskapene.)*

*Fangstutvikl. for Vikna-
fiskerne 1974–83. (Etter
skatteregnskapene.)*

– Skal alle havfiskere bort?

I tillegg til forslaget om forbud mot drivgarnfiske har DVF bl.a. kommet med et framlegg som innebærer at kilnotfiskerne ikke kan starte sin sesong før 1. juni.

– Jeg går imot DVF's forslag, sier Erik Hagen, grunneier og kilnotfisker på Tarva. Hagen er dessuten formann i Fosen laksestyre og medlem i arbeidsutvalget for landets laksestyrene.

–Jeg mener også at drivgarnfiskerne må få drive sin næring på dagens nivå. Intensjonene fra DVF's side ser ut til å være at alle vi som driver laksefiske ut mot havet skal vekk.

Erik Hagen. Foto: Fosna Folket.

– En fredning helt fram til 1. juni er så godt som totalforbud for oss kilnotfiskerne ut mot havet. På det meste har 30 kilnøter vært i bruk her på Tarva. Sjøl rår jeg over ca. 15 kilnotplasser, men i dag utnyttes bare tre av disse.

– Etter at drivgarna kom inn i bildet for 20–30 år siden, opplevde vi en nedgang i våre fangster. Så kom det restriksjoner som innebar at vi ikke kunne starte sesongen før 15. mai. Lenger kan vi ikke gå. Jeg støtter et av fiskerisjefens forslag som går ut på å «fryse» dagens situasjon med bl.a. sesongstart 15. mai for vår del.

Rudolf Børo

Kystfiskere fra Mausundvær. Foto: Oddmund Otterstad.

Ny forvaltningsfilosofi

DVF's argument nr. 2.

Beskatningen bør innrettes mot hver enkelt elvs laksebestand.

I sin rapport uttrykker Otterstad sympati for en slik forvaltningsfilosofi, men etter hans mening må det også vurderes om ikke drivgarnfisket også kan forskyves innover i fjordene for å ta del i fiske på bestander som er påvist å være sterke.

I Sverige baserer man også sin forvaltning på kunnskap om de enkelte bestandene, men likevel finner svenske myndigheter plass for havfiske etter laks.

Rudolf Børø

Kulturbetinget fiske

DVF's argument nr. 3.

Kulturbetinget fiske (dvs. utsetting av smolt og påfølgende gjenfangst) krever at laksefisket foregår på identifiserbare laksebestander.

Imidlertid er det fra flere hold kommet innvendinger mot at dette skulle være et argument for totalforbud mot drivgarnfiske. Fra Havforskningsinstituttet i Bergen blir det bl.a. sagt at kulturbetinget fiske heller burde «brukes som et middel til å øke også drivgarnfisket i de områder der dette fisket har størst samfunnsmessig betydning».

Otterstad slutter seg til en slik tankegang, og han føyer til: «Muligens er det nødvendig på lengre sikt å kanalisere det meste av laksefisket lenger inn i fjordene, men det er ingen momenter som hindrer at også drivgarnfiskerne eventuelt bør være med på dette.»

Rudolf Børø

Internasjonale forpliktelser

DVF's argument nr. 4.

Et totalforbud mot drivgarnfiske vil være i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser.

Otterstad tilbakeviser dette argumentet. Han viser til det svenske Jordbruksdepartementets utredning fra 1984 om de internasjonale forhandlinger om laksefisket.

I denne utredningen går det fram at det norske fisket ikke blir sett på som et problem internasjonalt siden det drives innafor 12-milsgrensa. Det er Danmarks og Færøyenes fiske som representerer et problem siden de ikke aksepterer 12 mil som ytre grense for laksefiske.

Rudolf Børø

Monofilament

DVF mener at monofilament må forbys. Det påstås at redskaper laget av slik tråd skader mye laks.

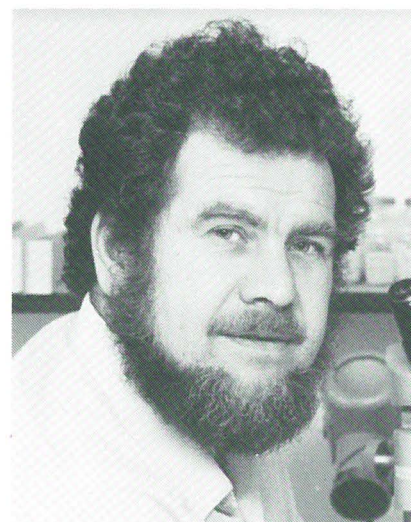
For det første er det uenighet om hvorvidt monofilament skader laks. For det andre mener Otterstad at et eventuelt forbud mot monofilament ikke trenger å stoppe drivgarnfisket. Det burde heller stimulere til utvikling av andre redskapstyper, og han etterlyser i denne sammenheng faglige uttalelser fra for eksempel Fiskeriteknologisk Forskningsinstitutt.

Imidlertid synes det å være stor enighet om at drivgarnfisket beskatter smålaksen meget effektivt. Dette kan i følge Otterstad bøtes på gjennom regulering av tillatt maskestørrelse. Otterstad viser til biolog J. W. Jensen, som er av samme oppfatning.

Rudolf Børø

– DVF's arbeid tendensiøst

– DVF's arbeid i denne saken er for magert faglig sett. Rapporten er ikke faglig objektiv, og på en rekke punkter er bruken av kildematerialet tendensiøst, sier Johan W. Jensen, biolog ved Universitetet i Trondheim på forespørsel om hans faglige vurdering av DVF's utredning.

Johan W. Jensen.

Foto: Adresseavisen.

– For eksempel skiller ikke DVF mellom elver som har hatt nedgang i produksjon på grunn av angrep av parasitten Gyrodactylus og smålakselver som har hatt nedgang på grunn av faktisk overbeskatning. Nedgang på grunn av parasittangrep er ikke noe argument for forbud mot drivgarnfiske. Dessuten har vi storlakselver som ikke har nedgang i produksjonen. Jeg har funnet at bestanden i storlakselvene har holdt seg godt.

– *Hva er din holdning til den forvaltningsfilosofien som går ut på fiske på sterke bestander?*

– Jeg støtter en slik filosofi. Det er det ideelle. Da kan en begrense fisket der det er nødvendig, og fortsette eller øke fisket der dette er positivt. Jeg tror det finnes elver som tåler en større beskatning enn i dag, f.eks. Altaelva og Eidfjordvassdraget.

– *Men er det i denne sammenhengen nødvendig med et totalforbud mot drivgarnfiske?*

– Nei. Siden det er smålaksen som er utsatt, kan en heller regulere dette fisket ved å øke maskestørrelsen til f.eks. 75 mm. I tillegg må en sjølsagt ha et tak på tillatt fangstmengde.

Rudolf Børø

Sårbare lokalsamfunn

Et totalforbud kan for mange lokalsamfunn føre til flytting eller byrdefull pendling. På grunn av knapphet på arbeidsplasser i byene, blir folk kanskje boende på heimstedet, men uten drivgarnfisket vil de fra før dårlige livsvilkårene bli enda verre.

DVF's argument nr. 5.

Fritidsfiske og fiske med faststående redskap betyr mer samfunnsøkonomisk sett enn drivgarnfiske.

Otterstad deler spørsmålet om samfunnsøkonomisk betydning i tre, og undersøker hver av disse for seg:

Sysselsettingen

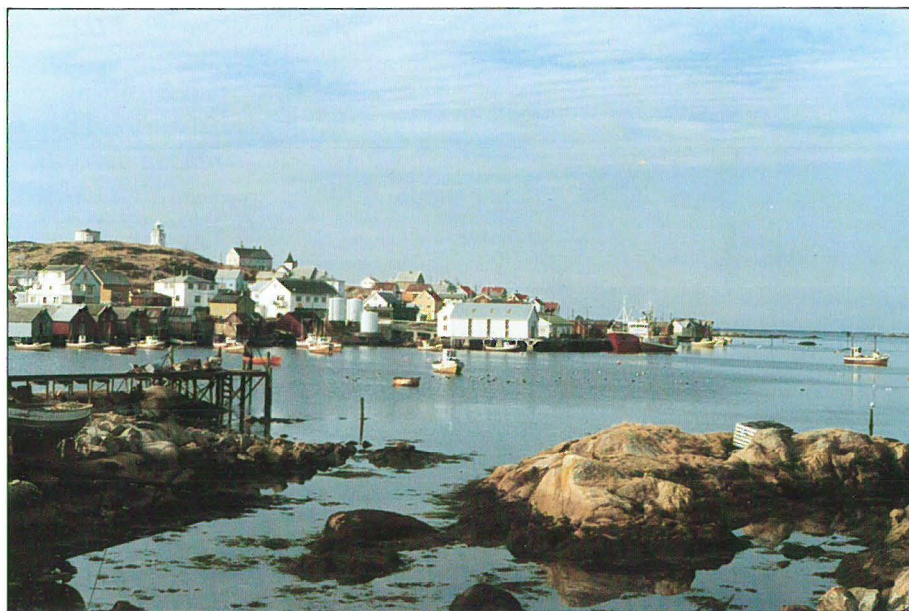
A. De ulike beskatningsgruppenes betydning for sysselsettingen.

Etter å ha studert tallene i en undersøkelse foretatt av Rødstøl/Meidell Gerhardsen (R/M G) (Fiskeriøkonomiske skrifter, serie A No. 5 NHH, Bergen 1983) og i en utredning fra Sør-Trøndelag fylke (utført av Krokan 1985), konkluderer Otterstad med at både drivgarnfiske, kilnotfiske, kroggarnfiske og fritidsfiske har betydning for sysselsettingen i Norge. De tre gruppene som driver sjøfiske har nær innpå 1 000 helårs arbeidsplasser, noenlunde jevnt fordelt på de tre gruppene.

Bosettingen

B. De ulike beskatningsgruppenes betydning for bosettingen.

DVF konkluderer med at drivgarnfiskets betydning for bosettingen på de enkelte stedene er relativt liten. DVF bygger her utelukkende på en spørreundersøkelse utført av R/M G, der konsesjonshaverne ble spurt om de ville flytte eller bli boende dersom drivgarnfisket ble forbudt.

Idyll fra Sula. Foto: Karen Sofie Ask.

Det viste seg at bare 10% svarte at de ville flytte. DVF konkluderer dermed at drivgarnfisket har liten betydning for bosettingen. Til dette er det å si: For det første er det tre forskjellige undersøkelser som sammenfattes, og å sammenligne tallene fra tre ulike undersøkelser er i utgangspunktet meget tvilsomt metodisk. For det andre ble ikke *mannskapet* på drivgarnbåtene spurt. De utgjør 65% av de sysselsatte i dette fisket. Dessuten svarte bare 12% av kilnot- og krokarnfiskerne at de ville flytte når de ble stilt et lignende spørsmål. Dermed skulle det ikke være grunnlag for å trekke den konklusjonen at drivgarnfiskets betydning er liten sammenligna med kilnot- og krokarnfisket.

For det tredje kan en merke seg hva Krokan sier i sin rapport fra 1985: «For et utkantområde som Mausundvær, . . . kan bare små endringer utløse flyttinger eller byrdefull pendling».

For det fjerde mener Otterstad at på grunn av knapphet på arbeidsplasser i byene, er flytting ofte uaktuelt. Folk blir i større grad enn før boende, men under dårligere livsvilkår.

Lønnsomhet

C. Lønnsomhetssammenligning for de tre beskatningsgruppene.

I Rødstøl/Meidell Gerhardsens rapport foretas det en sammenligning mellom drivgarn-, kilnot- og krokarnfiske. Sammenligningsgrunnlaget er avkastning pr. krone medgått til redskap og variable driftskostnader for 1980. Der kommer kilnot best ut. Drivgarn og krokarn kommer omtrent likt ut. Otterstad er overrasket over dette resultatet, siden nettopp kilnotfisket faktisk ble oppgitt til fordel for krokarn av mange utøvere i åra rundt 1980. R/M G sier sjøl i rapporten at dersom man skulle ta hensyn til en rimelig avkastning for arbeidsinnsats, så ville resultatet blitt et annet.

I utredningen for Sør-Trøndelag fylke konkluderer Krokan med at et verdiskapingsregnskap for 1981 og 1982 viser at kilnot og krokarnfisket er mer lønnsomt enn drivgarnfiske. Otterstad kritiserer en slik bastant konklusjon, og han begrunner sin kritikk bl.a. med at datamaterialet er magert, at utregningene er beheftet med en rekke forbehold og grove anslag, at det er foretatt andre undersøkelser som gir helt andre resultater etc.

Likevel er det hevet over tvil, sier Otterstad, at drivgarnfiskerne er en typisk lavtlønnsgruppe, og at man ikke vil finne så stor bedriftsøkonomisk avkastning i dette fisket.

Men dette sier lite om den *samfunnsøkonomiske* betydningen av dette fisket. Her er tre spørsmål avgjørende:

1. Hvorvidt det finnes alternativ sysselsetting for drivgarnfiskerne.
2. Hvorvidt det finnes alternativ anvendelse for fiskeflåten i den tida drivgarnfisket pågår.
3. Hvorvidt heimbygdene og heimkommunene til drivgarnfiskerne «tåler» at drivgarnfisket faller bort.

Rudolf Børø

Frøya og Vikna

Drivgarnfisket har fortsatt stor betydning i Trøndelags-fylkene, og et vedtak om forbud vil bety et stort tap for fiskerinæringen.

Det fins i dag ingen alternative fiskesesonger som kan erstatte drivgarnfisket.

For å belyse drivgarnfiskets lønnsomhet og samfunnsøkonomiske betydning i Trøndelag, har Otterstad tatt for seg dette fisket i kommunene Frøya og Vikna i perioden 1974–83.

Vekslende lønnsomhet

Figurene på side 9, som viser totalsum for delingsfangst (fangstinntektene minus driftsutgifter) på drivgarnbåtene og som altså er basert på drivgarnfiskernes skatteregnskaper, viser at lønnsomheten i perioden har gått opp og ned. 1982 var et bunnår, men for begge kommunene er det en bedring i 1983.

Laksen viktig for årsresultatet

Tabellen nedenfor viser laksefiskets prosentvise andel av det totale årsresultatet (summen av alle fiskesesongene pluss alle offentlige tilskudd, minstelotter etc.) for hvert år i perioden 74–83.

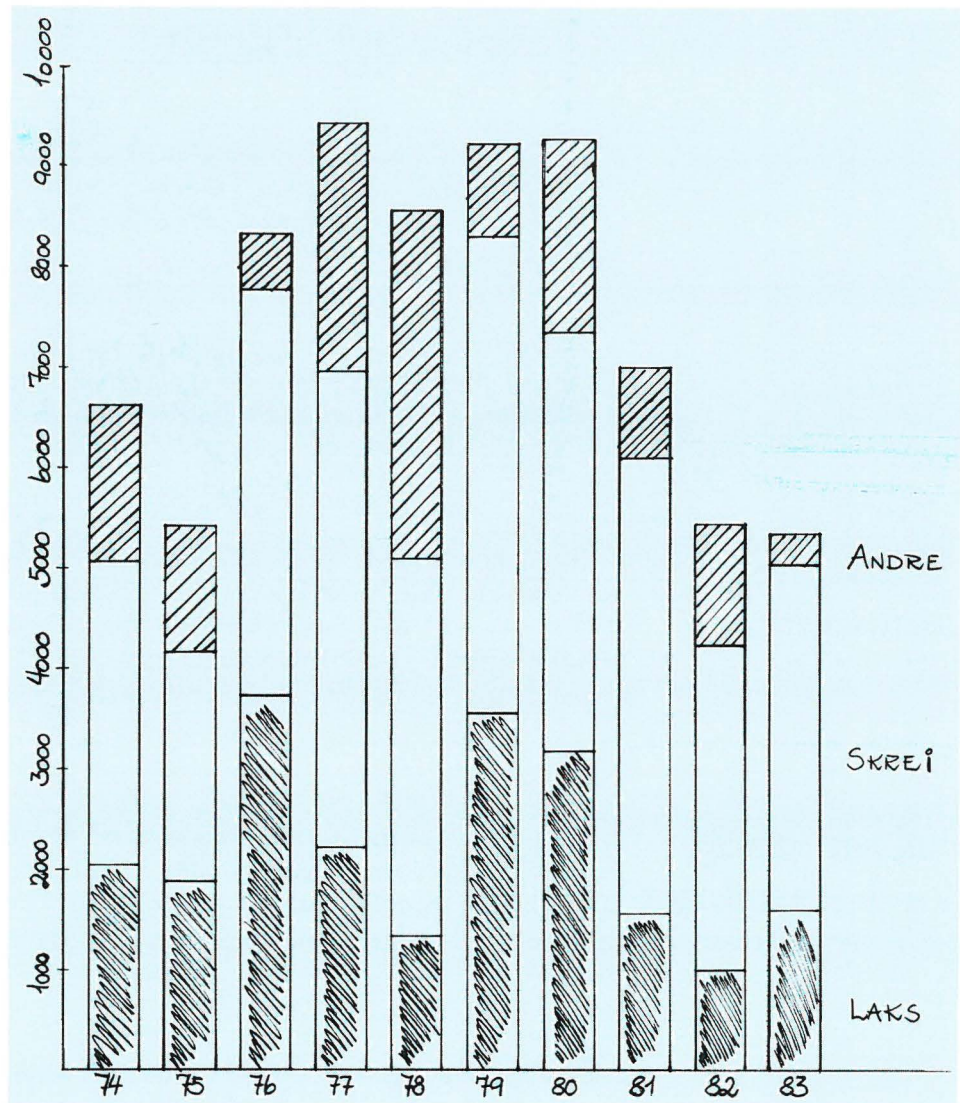
Laksefiskets prosentandel av totalinntektene for Frøyafisikerne og Viknafisikerne. (Tall i prosent.)

	1974	75	76	77	78	79	80	81	82	83	Gj.- snitt
Frøya-fisikerne.....	32,6	35,5	44,9	24,8	16,6	40,7	34,9	23,9	18,7	32,8	30,8
Vikna-fisikerne.....	15,4	32,4	31,8	21,7	24,3	46,4	32,6	17,4	20,4	24,9	27,0

Av tabellen ser vi at resultatet av laksefisket utgjorde maksimalt 44,9% (1976) av det totale årsresultatet for Frøya-fisikerne og maksimalt 46,4% (1979) for Vikna-fisikerne. Gjennomsnittlig utgjorde laksefisket 30,8% av det totale årsresultatet på Frøya og 27,0% i Vikna.

Laksesesongen har vært den nest viktigste sesongen i denne tiårsperioden. Det er skreisesongen som har vært viktigst både for Frøya- og Vikna-fisikerne. I gjennomsnitt for perioden utgjorde inntektene av skreifisket 34,7% av totalinntektene for Frøya-fisikerne og 39,6% for Vikna-fisikerne.

Nedenfor er gjengitt en figur som viser hvordan totalinntektene har fordelt seg på laksefisket, skreifisket og de andre sesongene for Frøya-fisikerne i den aktuelle perioden.

Denne figuren og det som er sagt foran viser at laksesesongen er av stor betydning for disse kommunene. En eventuell «svart» omsetning av laks vil sjølsagt medvirke til at laksefisket får enda større relativ betydning, ettersom et slikt salg ikke vil være oppgitt i dette kildematerialet.

Ingen alternative sesonger

En ser videre av figuren at totalresultatet har vist nedgang de siste åra. Dette skyldes at både skreifisket, laksefisket, krabbefisket og diverse «heimefiske» har hatt negativ utviklingstendens. Og dersom sildefisket skal kunne *erstatte* laksefisket, må dette fisket tidobles.

Ut fra dette trekker Otterstad en konklusjon at det i alle fall for Frøya-fiskernes vedkommende ikke finnes noen fiskesesonger som kan være et alternativ til laksesesongen.

En må også merke seg at drivgarnfiskerne hører til de gruppene i norsk fiskerinæring som har lavest inntekt. De totale delingsinntektene for Frøya- og Vikna-fiskerne har vært lavere i 80-åra enn i 70-åra. Dette tyder på at inntektsforholdene allerede er kritiske for disse fiskerne.

Sysselsettinga

Hva betyr så drivgarnfisket for sysselsettinga?

Nedafør gjengis en tabell som viser tallet på sysselsatte i drivgarnfisket og de andre sesongene på Frøya.

Antall fartøyer, sesongregistreringer og antall deltakere (mannslotter) i Frøya 1974–83; fordelt etter sesongtyper.

Sesongtype	Antall fartøyer	Antall sesongreg.	Antall mannslotter	Gjennomsnitt deltakere pr. år
Skreifiske	67	463	979	98
Laksefiske	68	565	1 182	118
Krabbefiske	56	378	746	75
Kveite/lange	9	26	110	11
Sildefiske	53	195	432	43
Div. heimfiske	67	461	885	88

Vi ser her at laksefisket er den sesongen som har hatt størst sysselsetting, og en kan umiddelbart konstatere at et tap av drivgarnfisket vil ha stor negativ betydning for sysselsettinga i fiskeri-næringa på Frøya.

Denne konklusjonen forsterkes dersom en ser på drivgarnfiskets prosentvise andel av sysselsettinga og på folketallsutviklinga i en del lokalsamfunn i Vikna og på Frøya:

	Antall yrkesaktive 1980	Gjsn. ant. drivgarnfiskere	Ant. drivgarnfiskere i % av total sysselsetting	Nedgang i folketall 1970–84
Bogøyvær	15	9	60,6%	34,9%
Borgann	22	9	40,9%	66,9%
Mausundvær	201	51	25,4%	14,9%

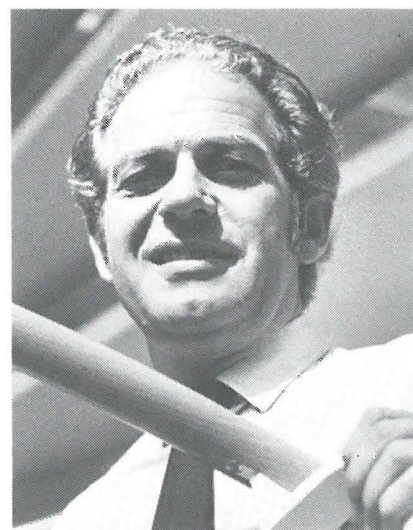
Tabellen viser tydelig at for disse lokalsamfunna har drivgarnfisket stor sysselsettingsverdi. Videre ser en at dette er samfunn som har hatt til dels stor nedgang i folketallet i perioden 1970–84. Det er derfor lett å skjønne at dette er lokalsamfunn som har ytterst lite å gå på når det gjelder innstramming i deres næringsvirksomhet.

– Må opp i Stortinget

– Det ville være en alvorlig feil med totalforbud mot drivgarnfiske, og jeg vil gjøre hva jeg kan for å forhindre et slikt vedtak i dagens situasjon.

– Dette er en så viktig sak at det ville være helt urimelig av regjeringa å ikke legge den fram for Stortinget.

Dette sier Roger Gudmundseth, DNA-representant fra Nord-Trøndelag på Stortinget.

Roger Gudmundseth.

Foto: Adresseavisen.

– Vi har i dag ennå ikke tilstrekkelig innsikt i problematikken om bevaring av laksestammen, og spørsmålet om drivgarnfisket er bare toppen av isfjellet i dette problemkomplekset. For eksempel er det i budsjettet for Miljøverndepartementet for 1986 satt av midler til forskning på lakseparasitten Gyrodactylus, som nå er påvist i bortimot 30 vassdrag. Vi trenger både mer forskning og utarbeidelse av pålitelig statistisk materiale.

– *Børre Pettersen fra LO har kommet med uttalelser som støtter opp under DVF's og Bondelagets forslag om å forby drivgarnfisket. Hva har du å si til dette?*

– Pettersens uttalelser har ikke dekning i noe LO-vedtak. Representantskapet i LO fattet våren 85 et vedtak der det pekes på faren for nedfisking av laksestammen, og at det er nødvendig med forskning på dette problemet.

Rudolf Børø

Vis vilje til samarbeid

Bjarne Hansen er drivgarnfisker fra Mausundvær i Frøya kommune. I 1977 var han forgrunnsfigur og talsmann i den såkalte «drivgarnaksjonen» – en politisk aksjon blant kystfiskerne som på mange måter hadde likhetstrekk med småbøndenes skatte-aksjon på Hitra to år før.

Han oppfordrer det nye Direktoratet for Naturforvaltning til å samarbeide.

Bjarne Hansen.

Foto: Adresseavisen.

– *Hva har du å si, Bjarne Hansen, sånn like før drivgarnsaken skal behandles i regjeringen?*

– Nei, nå har jeg ikke mer å gå ut med. Vi har dokumentert hva drivgarnfisket betyr for oss. Vi har gjentatte ganger forklart hvilken katastrofe det vil bli for for eksempel Mausundvær, så politikerne skulle forstå hva de gjør, hvis de går inn for forbud.

– *Hva tror du kan bli en fornuftig løsning på striden?*

– For det første må direktoratet begynne å bruke fornuft. Hvis DVF hadde vist vilje til samarbeid, tror jeg vi ville kommet godt utav det med hverandre, både styresmaktene og de ulike gruppene med laksefiskerne.

Jeg tror ingen av drivgarnfiskerne ønsker å stoppe verken kilnotfisket eller sportsfisket. Men når det blir pisket opp en hetsstemning mot oss drivgarnfiskere, må man forstå at vi føler oss urettferdig behandlet.

Vi er bare ca 1 400–1 500 drivgarnfiskere igjen i hele landet, og vi har blitt regulert hardere og hardere de senere årene. Her på Mausund har det ikke vært en eneste ny konsesjonstildeling siden ordningen ble innført i 1978. Det har vært 2–3 overganger fra far til sønn, men hva med de som ikke har sønner til å overta. Konsesjonen faller bort når du fyller 67 år. Hvis DVF og Miljøverndepartementet skal fortsette å være så ekstremt strenge med konsesjonsordningen, vil det snart ikke være drivgarnfiskere igjen.

Nå er vi også forhindret fra å starte fisket før 1. juli, mot 1. mai for ca. ti år siden. Fra fredagskvelden til mandagskvelden er det ikke garn i sjøen på grunn av helgefredning, og de fleste fisker i dag med bare halvparten så mange garn som før reguleringen. Så jeg kan ikke forstå at vi drivgarnfiskere skal kunne utrydde laksestammen.

Det er direkte hårreisende av DVF å påstå dette, samtidig som de på hundretusenvis av sportsfiskere ikke blir tatt i betraktning i det hele tatt.

Jeg vil oppfordre det nye direktoratet om å ta kontakt med oss drivgarnfiskere for å finne fram til en løsning. Men da må de ikke være så urokkelige og ekstreme som forgjengerne. De hadde bestemt seg for flere år siden for at vi skulle bort fra laksefisket.

Vi som fisker laks har én felles interesse – det er å bevare en livskraftig laksestamme! Det skulle være et godt grunnlag for samarbeid.

Oddmund Otterstad

*Glad laksefisker – blir det grunn til det også i åra som kommer?
Foto: Karen Sofie Ask.*

Fiskeridirektøren kritisk til analysen

Fiskerisjefen i Trøndelag ba om å få en grundig faglig vurdering av DNV's rapport «økonomiske og distriktsmessige aspekt ved lakse- og sjøaurefisket i Sør-Trøndelag» fra Fiskeridirektøren.

Konklusjonen fra Fiskeridirektøren sin side er: «at rapporten er altfor ubalansert i sin fremstilling og beregningen av de ulike laksefiskerier til å kunne tillegges særlig vekt i spørsmålet om forbud mot drivgarnfiske etter laks. På den ene side inngår ikke viktige spørsmål om muligheten for fraflytting og indirekte nyttevirkninger av drivgarnfiske i begrepene, mens direkte gjøtninger (rapportens egen karakteristikk) om mulige nyttevirkninger i elvefisket er tallfestet og inngår i rapportens hovedkonklusjoner i sammendraget. Å foreta økonomiske beregninger av rekreasjonsverdi kontra næringsverdi er i utgangspunktet svært vanskelig, og en synes ikke denne rapporten har lyktes godt med dette.»

Videre heter det fra Fiskeridirektøren: «En har en del merknader til innholdet i utredningen hvorav noen er behandlet i tilleggsnotat. Dette tilleggsnotatet tar særlig for seg ukritisk bruk/sammenligning av data fra ulike forutsetninger. Dette har bl.a. medført at kostnader pr. uke på drivgarnfiske er altfor høyt estimert, (sannsynligvis mer enn 100% for høyt).

Som nevnt i rapporten er det statistiske grunnlaget for laks og sjøaurefiske svært begrenset i omfang og dessuten ofte av tvilsom kvalitet pga. manglende rapportering m.m. Når en rapport dessuten knytter svakt datagrunnlag fra ulike kilder med ulike forutsetninger sammen blir resultatet dårlig. En stiller seg kritisk til den generelle metode som er benyttet i rapporten. Først gir en verbalt beskjed om at datamaterialet er svært usikkert. Deretter foretar en detaljerte beregninger på grunnlag av det samme datamaterialet for å komme frem til sterke konklusjoner som f.eks. at drivgarnfiske er ulønnsomt privatøkonomisk og samfunnsøkonomisk og med

*Oppdrettsanlegg på fast-Frøya. Er dette framtida også for drivgarnfiskerne?
Foto: Karen Sofie Ask.*

negativt dekningsbidrag. For ytterligere å underbygge de sterke konklusjoner nevnes utførlig indirekte virkninger som ikke er tallfestet, men som ville ha forsterket de negative konklusjonene for drivgarnfisket om de var tatt med i tallfestet form. Tilsvarende plass for indirekte virkninger som svekker det negative i konklusjonene er ikke gitt. I drøftelsene om eventuelle forskjeller i bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsomhet for drivgarnsfiske har en således tatt med at kostnadssiden i regnskapene til fartøyene ikke fanger opp eventuell nedgang i rekreasjonsverdien av elvefisket forårsaket av drivgarnfisket, men en har ikke i samme sammenheng nevnt de positive ringvirkninger for lokalsamfunnene de 110 konsesjoner som alene Mausundvær/Sula/Øyrekken-områdene i Frøya kommune ventelig har.

Et annet sted i rapporten har man riktignok et eget kapittel om ringvirkningene for såvel drivgarnfisket som elvefisket. For drivgarnfisket består dette av en side som inneholder en generell diskusjon, en kryssløpsanalyse, en fangststatistikk fordelt på leveringshavnene og en opplysning fra lokalt hold om at laksen bare blir ompakket og iset på Frøya før den sendes videre. Man har dessuten nevnt at det ikke er mulig å foreta en omfattende ringvirkningsanalyse av drivgarnfisket i Sør-Trøndelag innenfor rammen av rapporten. (Det samme nevnes et annet sted i rapporten om farene ved fraflytting ved eventuelt forbud mot drivgarnfiske.) En har derimot funnet plass til en bred diskusjon om ringvirkninger av fritidsfisket. En bruker endog plass for å vise at forekomster av laks i elvene også er en nytte for personer som ikke fisker, idet folk ikke vil bli fratatt muligheten til eventuelt å kunne drive fiske om en skulle ønske det, samt at eksistensen av laks i seg selv er en nyttevirksomhet. For balansens skyld hadde det i den forbindelse vært rimelig at rapporten også hadde nevnt at eksistensen av en drivgarnsrettighet, som en mulighet når annet fiske slår feil, har en nyttevirksomhet for de enkelte fiskere og det lokalsamfunn den tilhører.

Det er også kostnader forbundet med elvefisket. Det er noe ubalansert når kostnadene trekkes fra ved beregning av den samfunnsøkonomiske verdiberegning for drivgarnfisket, mens tilsvarende beregninger for elvefiske baseres på gjetninger og anslag (rapportens egne uttrykk) der kostnadene ikke trekkes inn i det hele tatt. På et slikt grunnlag har en beregnet seg frem til høye positive tall for elvefisket som inngår i konklusjonen i rapporten. Det må stilles visse minimumskrav til datagrunnlag og sammenligningsgrunnlag for et så viktig og ømtålig emne som nytte/skadevirkninger av elvefisket kontra drivgarnfisket for tiden er.

Verdiskapningsregnskapet for drivgarnfiske etter laks og sjøaure i Sør-Trøndelag viser stort sett underskudd. Hvis det de facto var bedriftsøkonomisk tap av det omfang som nevnes i rapporten, hvorfor vil fiskere likevel fortsette med drivgarnfiske? Dersom alternativet for fiskerne er landligge med fartøyet, er det tilfredsstillende dersom inntekter fratrukket driftsbetingede kostnader er positiv, og således kan bidra med *noe* til dekning av de faste kostnader.»

«Summa summarum er utredningen et forsøk på å finne en metode til å sammenlikne resultatene av aktiviteter med meget ulikt mønster. Imidlertid synes det som om dette forsøket ikke har vært helt vellykket, spesielt på bakgrunn av at en ikke har kommet fram til sammenliknbare mål for nettoresultatene. Enn videre virker bruken av de to kilder ikke helt vanntett.»

Framtida for kystfiskeflåten? Foto: Karen Sofie Ask.

